

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
T Ü R K T A R İ H K U R U M U

BELLE TEN

。DÖRT AYDA BİR ÇIKAR

Cilt: LIV

Sa. 211

Aralık 1990

T Ü R K T A R İ H K U R U M U B A S I M E V İ — A N K A R A

1 9 9 1

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü :

Türk Tarih Kurumu Adına

PROF. DR. YAŞAR YÜCEL

İÇİNDEKİLER

- XI. Türk Tarih Kongresi Açılış Konuşmaları (5-9 Eylül 1990)
Cumhurbaşkanı TURGUT ÖZAL'ın Konuşması
Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı SUAT İLHAN'ın
Konuşması
Türk Tarih Kurumu Başkanı PROF. DR. YAŞAR YÜCEL'in Konuşması

Makaleler İncelemeler :

	<u>Sayfa</u>
KIZILKAYA, YILDIZ : Acemhöyük Sikkeleri (2 levha ile birlikte)	907
ONAT, PROF. DR. AYŞE : Çin - Türkistan İlişkilerinin Başlangıcı Hakkında Bazı Bilgiler	913
SALMAN, DOÇ. DR. HÜSEYİN : Çin İmparatorluğu'nun Batı Ülkeleri'ne Karşı Tesis Ettiği Askerî Hat (Dört Garnizon) (1 harita ile birlikte)	921
KOCA, DR. SALİM : Sultan I. İzzeddin Keykâvus ile Melik Alâeddin Keykubad Arasında Geçen Otorite Mücadelesi	935
DEMİREL, ÖMER : 1700-1730 Tarihlerinde Ankara'da Ailenin Niceliksel Yapısı	945
ÖZTÜRK, YRD. DOÇ. DR. MUSTAFA : XVIII. Yüzyılda Antakya ve Çev- resinde Eşkiyalık Olayları (1 harita ile birlikte)	963
ÖZDEMİR, DR. RİFAT : Tokat'ta Ailenin Sosyo - Ekonomik Yapısı (1771- 1810)	993
PAMUKCIYAN, KEVORK : İkinci Sultan Mahmud'a Dair Ermeni Harfli Türkçe Dört Manzum Methiye	1053
SHAW, STANFORD J. : Christian Anti Semitism in the Ottoman Empire ..	1073
KORAY, ENVER : Meslek Kuruluşu ve Faaliyeti	1151
TEVETOĞLU, DR. FETHİ : Atatürk'ün Toplanmamış Yazıları (3 belge ile birlikte)	1167
SONYEL, DR. SALÂHİ R. : Enver Paşa ve Orta Asya'da Başgösteren "Basmacı" Akımı	1179
ÇAĞATAY, NEŞET : Türk Yüksek Öğretim Tarihine Genel Bakış	1209

Çeviriler :

NEPOS, CORNELIUS (Çev. : KAYA, MEHMET ALİ) : Hamilcar ve Hannibal ..	1221
SAHİLLİOĞLU, PROF. DR. HALİL (Çev. : ÖZTÜRK, YRD. DOÇ. DR. MUSTA- FA) : Osmanlı Döneminde Irak'ın İdarî Taksimatı	1233

Bibliyografya :

ÖZKAYA, DOÇ. DR. TÜTEN : Sovyetler Birliği'nde Evliya Çelebi'nin Seya- hatnâmesi ile İlgili Yayınlar	1259
KÖROĞLU, KEMALETTİN : Paul E. Zimansky : <i>Ecology and Empire : The Structure of the Uartian State</i>	1277
KÖPRÜLÜ, DR. ORHAN F. : Daniel Panzac : <i>La Peste dans l'Empire Ottoman, 1700-1850</i>	1281

Nekroloji :

ÇİĞ, MUAZZES İLMIYE : Sumerolog Prof. S. N. Kramer'in Arkasından (1 resim, 2 belge ile birlikte)	1283
1989 Yılıın İkinci Yarısında Kütüphanemize Gelen Kitap ve Dergiler	1285

66/11/11
30/3/90

**XI. TÜRK TARİH KONGRESİ
AÇILIŞ KONUŞMALARI**

5-9 Eylül 1990

CUMHURBAŞKANI TURGUT ÖZAL'IN KONUŞMASI

Türk Tarih Kongresi'nin Değerli Üyeleri,

Muhterem Konuklar,

Türk Tarih Kurumu'nun XI. Kongresi'ne katılan siz değerli bilim adamlarını ve tüm davetlileri sevgi ile selamlıyorum.

Herşeyden önce Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nun, yüce önderimiz Atatürk'ün adına yaraşır bir kuruluş olarak, onun özlemlerine uygun çalışmalar yapmasını takdirle karşıladığımı belirtmek istiyorum ve Atamızın aziz hatırası önünde saygıyla eğiliyorum.

Kurumunuza bağlı kuruluşların kendi faaliyet alanlarında bu gibi uluslararası kongreler düzenlemeleri, sadece çeşitli ülkelere mensup bilim adamlarını değil, aynı zamanda milletleri de birbirine yaklaştıracak nitelikte olup, her zaman desteğimize sahip olacaklardır. Bu bakımdan kongreye yurt dışından katılan tarihçilerin mevcudiyeti ve Türk meslektaşları ile yapacakları müzakereler ayrı bir önem taşımakta ve tarafımızdan memnurlukla karşılanmaktadır. Kongreye gerek yurt içinden ve gerekse yurt dışından gösterilen büyük ilgi, tarih bilimi açısından olduğu kadar, Atatürk tarafından kurulan bu kurumumuz açısından da ümit verici ve sevindiricidir.

Yüce Atatürk Türk Tarih Kurumu'nu, tarihimizin yanlış bilgilerden arındırılmış, gerçeklere dayalı objektif ve bilimsel olarak yazılması için kurmuştu. Böylece yeni nesillere Türk'ün her zaman iftihar edeceği, şerefli tarihini en güvenilir biçimde aktarma gereğini duymuştu. Çünkü Türk gençlerinin ecdadının binbir fedakârlık, azim, feragat ve zaferle yazılmış tarihini okuyup nice uygarlıklar kurmuş olduğunu öğrendikçe daha büyük işler başarmak için kendinde kuvvet bulacağına inanıyordu. Diğer taraftan tamamen belgelere dayalı, objektif olarak yazılmış bir Türk Tarihi'ni yabancı bilim adamlarının istifadesine sunarak, Türk milleti ve tarihi hakkında haksız nedenlerden ve taraflı görüşlerden kaynaklanan yabancı ülkelerdeki bazı ön yargıları ortadan kaldırmayı da amaçlıyordu. Bu amaçlarla günümüze kadar belirli aralıklarla toplanmış bulu-

nan bu kongrelerde ortaya konan görüş ve düşünceler, tarihimizin birçok önemli olaylarının aydınlanmasına olumlu katkılar sağlamıştır.

Değerli Konuklar,

Bu kongrede sunacağınız bildirimelerinizin yayınlanan özetlerinden, birçok tarihi konunun en yetkili kişiler tarafından gündeme getirileceği ve tartışılacağı anlaşılmaktadır. Bu durum gerek yurt içinde gerekse yurt dışında özlü çalışmalar yapıldığını gösteriyor. Buna rağmen ben Türk ve Dünya Tarihleri alanlarında daha birçok çalışmanın yapılarak genç nesillere geçmişte yer almış bulunan olayları tarafsız ve güvenilir bir şekilde aktarmak gerektiğine inanıyorum. Bu gibi çalışmalar, birtakım önyargıların silinmesine, dolayısı ile ülkeler ve insanların yakınlaşmasına neden olacakları gibi, devlet adamları başta olmak üzere tüm yöneticilere ve herkese içinde yaşadıkları olayları tarihin ışığında değerlendirme ve böylelikle yarınlar için daha sıhhatli karar verme imkânı sağlayacaktır.

Değerli Konuklar,

Hepinizin bildiği gibi son bir yılda dünyamız çok hızla gelişen birtakım olaylara sahne olmuştur. Geçtiğimiz yılın son ayında vuku bulan beklenmedik gelişmeler, hepimizin yürekte benimseyip onayladığı, Doğu Bloku'ndaki büyük değişiklik, Doğu ve Batı arasında çok hızlı bir yakınlaşmaya yol açmıştır. Türkiye dünya barışına olumlu katkısı olabilecek bu ve bunun gibi her türlü hareketi desteklemektedir. Şüphesiz yaşadığımız bu olaylar büyük tarihi olaylar olarak anılacak ve siz tarihçiler tarafından işlenecektir. Şu anda hepimize düşen görev, olayların insanlığın mutluluğu yönünde gelişmesini sağlamak, desteklemek ve katkıda bulunmak olmalıdır. Bu değişiklikleri olumlu yönde sonuçlandırmak bizim kuşağın sorumluluğundadır. Bilim çevreleri ve bilim adamları da çalışmalarını bu yönde yoğunlaştırmalı, etkinliklerini kullanmalıdırlar. Dünyada umut verici bu olaylar izlenirken, bölgemizde son bir ay içerisinde başgösteren kriz, dikkatlerimizi barışı tehdit eden bu gelişmeler üzerine toplamamıza sebep olmuştur.

Bütün büyük olaylar gibi, şüphesiz son bir yılda gelişen olayların da bazı tarihi gelişmelere dayandığı, bir ölçüde de olsa bu gelişmelerden kaynaklandığı dikkate alınmalıdır. Başlangıçta iyi bir sonuç, iyi bir çözüm gibi görülen birçok tedbirin ileride istenmeyen olaylara kaynak olduğunu biliyoruz. Bu sebeplerle gerçekler tam tespit edilebilirse öğre-

tici ve yararlı bir mahiyet kazanır, aksi halde yanlış tedbirlerin ileride büyük problemlere sebep olabileceği düşünölmelidir.

Tarihi araştırmalarda doğru noktalara ağırlık verilerek çözüml aranmalıdır. Yanlış noktalara ağırlık verilerek yapılan yorumlar, insanları yanlış davranışlara özendirmektedir. Herşeyden önce költür ve uygarlık tarihine öncelik verilmesi görüşünü özellikle benimsiyorum. Olayların költür tabanını açıklığa kavuşturmakla incelenen tarihi olayı daha açık bir şekilde aydınlatılabileceğine inanmaktayım. Ayrıca tarihin tarafsız ve şovenist olmayan bir görüşte yazılması, insanları ve değişik költürleri birbirine daha çok yaklaştıracaktır.

Değerli Konuklar,

Ben tarihin sadece geğmişle kısıtlı kalmayıp, içinde bulunduğumuz anda yaşadığımız olaylara ve geleceğimizle ilgili olarak alacağımız kararlara da ışık tutan bir bilim dalı olduğuna en çok inananlardanım. Tarihe düşkünlüğüm biraz da bundan kaynaklanmaktadır. Gerçekten de tarihi okuduğumuzda asırlar önce vuku bulmuş bazı olayların bugün de değişik şartlarda ve görünüşte olmakla beraber aynı şekilde gelişip sonuçlandığını görmekteyiz. Bu bakımdan, tarihten herkesin alacağı çok büyük dersler vardır. Dolayısıyla siyasetçilerin çok iyi bir tarih bilgisi ile tehizinin gerekli olduğuna inanıyorum.

Değerli Bilim Adamları,

Özgürce seçtiğiniz konuları yine büyük bir özgürlük içerisinde gündeme getirecek ve tartışacaksınız. Biz diğer alanlarda olduğu gibi, bilimsel çalışmalarda da özgürlüğü gelişmenin ve başarının vazgeçilmez ilk şartı olarak görüyoruz. Türk Tarihi ile ilgili olarak çözülecek her sorun, Türk Tarihi dışında da birçok sorunun çözümlüne yardım edecektir. Belgelerimizden her birisinin bizim için olduğu kadar, diğer toplumlar için de değer taşıdığını biliyoruz. Bu sebeple arşivlerimizin dünya bilim çevrelerine sunulmasını, açılmasını diğer toplumlara karşı bir vecibe olarak gördük. Bu amaçla arşivlerimizin gelişmelerini gerçekleştirdik, bilim dünyasının istifadesine açtık. Arşivlerimiz 20'den fazla ülkenin ilk ve temel belgelerini oluştırmakta, diğer ülkeleri ise derece derece yakından ilgilendirmektedir. Evrensel düzeyde bu kadar önemli bir kaynağın bütönlü teferruatı ile adım adım hizmete girmesi bizi mutlu etmektedir.

Değerli konuklar,

Atatürk'ün "Tarih yazmak, tarih yapmak kadar önemlidir. Yazan yapa-pana sadık kalmazsa, değişmeyen hakikat insanlığı şaşkırtan mahiyet alır" şeklindeki açıklaması tarihçilerin sorumluluklarını açıklayan bir direktiftir. İşiniz çok zor ve o ölçüde onurludur. Bu düşüncelerle kongrenizin ve bundan sonraki çalışmalarınızın tüm insanlık için yararlı olmasını diliyorum hepimizi sevgiyle selamlıyorum.

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU BAŞKANI SUAT İLHAN'IN KONUŞMASI

Sayın Cumhurbaşkanım, Sayın Konuklarımız, Türk Tarih Kurumu'nun değerli üyeleri,

Kongremizi himayelerinize almanız ve açılışa katılmanız bizim için büyük destek oluyor ve onur veriyor. Şükranlarımızı sunarım.

Türk Tarih Kurumu'nun XI. Kongresi için davetimize uyararak katılan bütün bilim adamlarına teşekkürlerimizi sunuyorum. Kongreye katkılarınız konularımıza yeni çalışma alanları açacak ve yeni yorumlara, yeni değerlendirmelere kaynaklık edecektir.

Bağlı kuruluşlarımızdan her birisinin dört yılda bir yapmakta oldukları uluslararası kongrelere devam ediyoruz. Geçen yıl Atatürk Kültür Merkezi'nin kongresi yapılmış, gelecek yıl için Atatürk Araştırma Merkezi'nin müteakip yıl Türk Dil Kurumu'nun ikinci uluslararası kongrelerinin hazırlıklarına başlanmıştır. Kongrelerimiz, Atatürk döneminde başlatılan Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu kurultay ve kongrelerinin yeni kurduğumuz Atatürk Araştırma Merkezi ve Atatürk Kültür Merkezi'nin katılarak devam ettirilmesi niteliğindedir.

Her yıl bir bağlı kuruluşumuzun gerçekleştirdiği uluslararası kongrelerden ayrı olarak içinde bulunulan senenin özelliğine göre, uluslararası sempozyumlarda yapılmaktadır. Tanzimatın 150'nci yılı, Mimar Sinan, Mithat Paşa, Osmanlı Araştırmaları, Çanakkale'nin 75'inci yılı ile ilgili olarak uluslararası sempozyumlar düzenlenmiştir.

Uluslararası toplantılarda, akademik çalışmalar arasında yakın ilişki kurulmakta, toplu değerlendirmeler yapılabilenkte, aynı zamanda bilim odakları arasında tanışma, yakınlaşma sağlanmakta ve işbirliğine imkân doğmaktadır.

Çalışma alanlarımızda siyasî hudutlar içerisine çekilerek sonuç alınamayacağını değerlendiriyor ve akademik düzeydeki ilişkileri geliştirmeyi önemli görüyoruz. Ayrıca, ulaşılan bilimsel sonuçları, evrensel düzeyde paylaşılması gereken ortak değerler olarak düşünüyoruz.

Türkiye dışında, alanlarımızda çalışan 114 enstitü veya bölüm ile ve 196 Türkologla ikili ilişki içerisindeyiz. Şüphesiz gerektiğinde bunların dışında da ikili ilişkilerle işbirliği imkânlarını artırmaya çalışıyoruz. 350 kadar üniversite, fakülte, akademi veya kütüphane ile karşılıksız yayın mübadelesi yapıyoruz. Rakamların büyüklüğüne, ikili ilişki kurarak desteklediğimiz bilim adamlarının memnuniyetlerini açıklamalarına rağmen, kurulan ikili ilişkilerin yeterli etkinlikte olmadığı değerlendirilmektedir. Özellikle yayın mübadelesinin daha etkin şekilde yerine getirilmesi karşılıklı büyük yararlar sağlayacaktır.

Bugün, XI'ncisinin açılışını yaptığımız Türk Tarih Kurumu Kongreleri uluslararası düzeyde kurumlaşma noktasına ulaşmıştır.

Kongrenin ilgi alanını oluşturan Türk ve Türkiye Tarihi herhalde en zor araştırma alanlarından birisidir.

Türkiye Tarihi özellikle her türden saha çalışmasının ve bunların değerlendirmesinin yoğunlaştığı bir alanı oluşturuyor. Türkiye Tarihi'nin araştırılmasındaki en büyük gücümüz çok değerli ve geniş bir bilim adamı kadrosuna sahip olmamız ve dünya bilim çevresinin Türkiye Tarihi'ne gösterdiği ilgidir.

Türk Tarihi'nin araştırılmasında ise, kıtalar düzeyinde, çok geniş bir coğrafya üzerinde çalışma zorunluluğu ile karşı karşıya bulunuluyor. Türk Tarihi ayrıca, bu geniş coğrafya üzerinde birçok uygarlıkla girilen ilişkilerin, alışverişlerin belirlenmesini gerektirmektedir. Bu geniş coğrafya üzerindeki veriler, ilişki kurulan bütün ülkelerdeki belgeler, araştırmacıların önünde çözümü bekleyen binlerce bilinmez oluşturuyor. Bu güç işi amaç edinenleri kutlamak gerekir. Kongrelerimiz bu çalışmayı yapan sizlere kolaylıklar sağladığı ölçüde değerlendirilmelidir.

Atatürk'ün önderliğinde yaşanan bir tarih kesitimiz daha var. Her geçen gün biraz daha önemi anlaşılan bu tarih kesitinin ulusal ve evrensel nitelikleri önemli bir çalışma alanı oluşturuyor. Gerçekte özelliğinin gereği olarak Atatürk'ün başlattığı bu gelişmenin daha uygun deyimle bu atılımın günümüzde de yaşadığı, gelişme sürecinin sonuçlanmadığı görülüyor.

Atatürk'ün önderliğini yaptığı, öncülük ettiği ve ondan sonra da gelişmesini sürdürdüğü için artık bir Türk atılımı olan ve evrimleşmeyi aşarak bir Türk devrimi niteliği kazanan hareketin, Türk Ulusal Tarihi içerisindeki yeri çok büyüktür. Yeni bir devlet kurulmasından öte yeni

bir uygarlık atılımı, yeni bir çağdaşlaşma modeli olarak Türk devrimi, evrensel değerler de taşımakta ve evrensel niteliği gün gün belirginleşmektedir.

Batı uygarlığı, diğer uygarlık kaynaklarından yararlanmış ve fakat esas oluşumunu antik çağa dayalı olarak kendi inanç sistemi içerisinde tamamlamıştır. Bu uygarlık ve oluşturduğu kültür çevresi hiç şüphesiz kendi kaynaklarının özelliklerini taşımakta ve bunların ilkelerini içermektedir. Türk kültür çevresi ise batı kültür çevresinin dışında, batı kültür çevresinin kaynaklarından tamamen farklı kaynaklara ve farklı inanç sistemine dayanarak teşekkül etmiştir.

Türk devrimi, toplumlar arasındaki bu farkların etkilerini gidererek çağdaş uygarlıkta buluşmayı gerçekleştiren bir özellik göstermektedir. Bu özelliği ile büyük bir örnektir. Farklı kültür yapılarının aynı kültür çevresinde buluşması çok az gerçekleşmiştir. Bu olgu Türk devriminin taşıdığı laik zihniyet yapısı ile mümkün olabilmektedir.

Batı kültür çevresi ile diğer kültür çevrelerinin, çeşitlilikte güçlerini ve güzelliklerini koruyarak aynı çağdaş ilkelere buluşmaları, insanlık için büyük bir aşama olacaktır. Türk devrimi, kültürler arasında bu uyumu gerçekleştiren bir örnek değeri olmaya en güçlü aday görünümündedir. Kültür tarihinin heyecan verici bu olayın, sizlerin araştırmalarınızın, incelemelerinizin getireceği aydınlığa ihtiyacı vardır.

Üç büyük tarihi konunun çözümü sorunu ile karşı karşıya olduğumuz görülüyor.

Birincisi, evrensel uygarlığın en zengin kaynağını içeren ve Türkiye coğrafyasında gelişen Türkiye Tarihi'nin çözümü. İkincisi, geniş bir coğrafyada hareket halinde olmuş ve değişik mihverlerde teşekkül etmiş birçok gücün oluşturduğu birçok uygarlıkla, birçok büyük siyasî oluşumla ilişki içerisinde olmuş Türk Tarihi'nin çözümü. Üçüncüsü, yakın çağımızın kurtuluş hareketlerine örnek olmuş Türk kurtuluş hareketi ve bununla bir bütün oluşturan ayrıca Dünya kurtuluş hareketleri tarihinde evrensel bir yeri olduğunu düşündüren Türk Devrim Tarihi'nin tespit ve değerlendirilmesi. Şüphesiz sorunun en önemli yanlarından birisi, bu konuların evrensel tarih içerisinde değerlendirilmesi ve yorumu olacaktır.

Seçkin topluluğunuzla bütün bu zor ve karmaşık sorunlara sağlam çözümleri mümkün kılacak uygun bir bilimsel ortam teşekkül etmiştir.

Kongremizde sunulacak tebliğlerin konu ve özetlerinin incelenmesi dahi, kongreden sonra büyük ve yeni bir bilimsel birikime kavuşacağımızı göstermeye yetiyor.

Kongremizde dünya tarih kamuoyunun da beklentileri olduğu kuşkusuzdur. Bu beklentileri insanlık idealine ve evrensel kültür bütününe getirebileceğimiz katkılarla en iyi olarak cevaplandırabiliriz.

Atatürk Yüksek Kurumu bütün çalışmalarında insan ve kültür ilişkisinin bulunması ve bu yönde gelişen bir bilinç yaratılmasını aramaktadır.

Konuların ve sorunların en iyi ve en güzel olarak kültüre dayalı bir tarih bilinci ile çözüme kavuşacağını görüyoruz.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, kurumlaşarak toplumu-
muz içerisindeki vazgeçilmez yerini almaya başlamıştır. Uluslararası akademik ilişkilerimizde ise en önemli yeri her yıl bir bağlı kuruluşumuzun yaptığı uluslararası kongreler ve diğer uluslararası toplantılar oluşturmaktadır.

Atatürk'ün çok değerli ve önemli bir eseri olan Türk Tarih Kurumu'nun, bugün açılışı yapılan kongre ile bir aşamaya daha ulaştığına inanıyor, bilime ve kültüre verdiği yer ve değeri düşünerek onun amaç ve ideallerine hizmet etmenin huzurunu duyuyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımıza ve bilim çevrelerinin değerli temsilcilerine ve konuklarımıza tekrar teşekkürlerimi sunarım.

TÜRK TARİH KURUMU BAŞKANI PROF. DR. YAŞAR YÜCEL'İN KONUŞMASI

Sayın Cumhurbaşkanını,

Değerli Konuklar,

XI. Türk Tarih Kongresi'nin Sayın Üyeleri, Seçkin Bilim Adamları,

Yüce Atatürk'ün kurduğu ve özenle geliştirmeye çalıştığı, temel amacı; tarihimizi yanlış bilgilerden arındırarak, gerçek belgeleri sunmak, önemli olayları aydınlatmak ve asırlar boyu haksız iftiralara uğratılmış, ilk uygarlıkların kuruluşundaki hizmet ve emekleri inkâr olunmuş büyük Türk milletinin tarihi hakikatlere dayanan şerefli mazisini dünyaya ve milletimize hatırlatmak olan Türk Tarih Kurumu, bugün hiç aksatmadan sürdürdüğü bilimsel kongrelerinin onbirincisi ile çalışmalarına başlıyor. Beş gün boyunca, Eskiçağ Türkiye Tarihi ve Uygarlıkları, Orta Asya Türk Tarihi, Ortaçağ Türk ve Türkiye Tarihi, Osmanlı Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ve Dünya Başkenti İstanbul ana konularının, altı sekisyon halinde, çok çeşitli bildirilerin sunulmasına vesile olacağını hemen söylemeliyim. 370 yerli ve yabancı bilim adamını biraraya getiren kongremizin, bilim dünyasına önemli katkılar sağlayacağına içtenlikle inanıyor ve hepinizi derin saygılar sunarak selâmlıyorum.

Teşrifleriyle kongremizi onurlandıran Sayın Cumhurbaşkanımızın aramızda bulunmaları, Büyük Atatürk'ten itibaren var olan bir geleneğin devamıdır. Hepimizin bildiği gibi, Büyük Atatürk bir asker, bir devlet adamı, bir siyasetçidir; ama tarihe yaklaşımı gerçek bir bilim adamı biçiminde olmuştur. Bugün bile tarihçilik ve tarih yazıcılığının yöntemi konusunda çeşitli bakış açılarının ortak bir noktada buluşturulmasının mümkün olmadığını hatırlarsak, Atatürk'ün yaklaşımının ne denli önem taşıdığı, bir kez daha anlaşılacaktır. Tarihçi ne yapar? Yaşadığı dönemin ve kültürel ortamın gözlüğüyle geçmişe bakarken nasıl davranmalıdır? Tarihçi, geçmişini kendine göre seçtiği olaylara göre mi yeniden açıklama yoluna gitmelidir? Bu ve benzeri soruların birbirleriyle çelişkili açıklamaları gündeme getirdiği bir sırada, Büyük Atatürk'ün;

"... Tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir, yazan yapana sadık kalmazsa, değişmeyen hakikat insanlığı şaşkırtacak bir mahiyet alır."

“Biz daima hakikat arayan ve onu buldukça ve bulduğumuza kani oldukça ifadeye cüret gösteren adamlar olmalıyız.”

yönündeki bilimsel rehberliği, bizim çalışmalarımızın ve özellikle kongrelerimizin ana ilkesi olmuştur.

Sayın Cumhurbaşkanım, sayın bilim adamları,

Ancak, memnuniyetle belirtmeliyim ki, Türk Tarih Kurumu, Türk ve Batılı bilim adamlarının takdirlerini kazanan titiz çalışmaları ve günümüze kadar belirli aralıklarla toplanan bu kongrelere sunulan tebliğler, ortaya konan görüş ve düşünceler, Türk Tarihi ve Cumhuriyet Tarihimizin birçok önemli olaylarının aydınlanmasına büyük katkılar sağlamış, bazı bilgilere de yeni boyutlar eklenmiştir.

Dünyadaki gelişmeleri, mensubu buldukları uluslara acı çektirmek için doğru değerlendirmek zorunluluğu ve sorumluluğunu duyan devlet adamlarına her zaman büyük gereksinim duyulmuştur. Günümüzün baş döndürücü gelişme ve değişmelerinin yaşandığı ortamı göz önünde bulundurursak, bu sorumluluk bilincinin ancak doğru bir tarih yorumuyla kazanılabileceğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Tarih ilminde en yanıltıcı ve tehlikeli tutum, tarihin sapıtılmasıdır. Tarih belge demektir. Belgesiz tarih olmaz. Milletler gerçekleri değiştirerek tarihlerini kendi görüş ve düşünceleri doğrultusunda yazmaya, anlatmaya kalkıştırlarsa, dünya tarihi karşısında suçlu duruma düşmüş olurlar. Çünkü unutmamak gerekir ki, tarih belgeleri bütün değerlerin üstündedir ve hangi nedene dayandırılmak istenirse istensin, kimse tarafından değiştirilemez.

Geçmişte ve bugün dünyanın çeşitli yerlerinde, birçok nedenden kaynaklanan ve çözülmez hale gelme özelliği gösteren sorunlar, sıkıntılar var. Dünyanın birçok bölgesinde, pek çok insan kendilerinin suçlu olmadığı halde yaşama zevkinin tadına varamadan yaşıyor. Bir bölümü hayatını kaybediyor. Nereden, niçin sıkıldığı bilinmeyen kurşunlar, gizlenmiş bombalar, yüzlerce insanın, yaşamaya doymadan canını alıyor. Dünyanın bazı bölgelerinde bazı insanlar, açıklanması mümkün olmayan birtakım amaçlarla, adlarını değiştirmeye zorlanıyor. Değiştirmeyenler, ölümle tehdit ediliyor, öldürülüyor. Bütün bu sıkıntılar neden? Cevabını vermek zorunda olduğumuz birinci soru budur. İkincisi ise, dünyanın herhangi bir yerindeki bir sıkıntıya, eğer bizi yakından ilgilendiriyor gö-

rülmüyorsa, ilgisiz kalırsak bir gün bu sıkıntının büyüyüp, yayılıp hepimizi boğma noktasına gelip gelmeyeceğidir.

Birinci sorunun cevabı, "değişmeyen hakikat"ın şaşırtıcı mahiyete sokulmasıyla ilgilidir. Eğer tarihteki olayları, gerçek boyutlarıyla ve bütün koşullarıyla ortaya çıkartmazsak, dünya kamuoyunu kasıtlı olarak yanlış oluşturma çabalarını, gerçekleri görmezlikten gelerek, bir anlamda desteklersek, bu çaba sahiplerinin işlediği insanlık suçuna katılmış oluruz. Biz siyasetçi değiliz, bilim adamıyız, görevimiz "gerçeğe" ulaşmak ve bunu açıklamaktır; bu, bilim adamının bilimsel namusudur. Ölüm saçan politikaların uygulayıcılarına, amaçsız ve haksız tetik çeken ellere engel olabilecek en büyük güç, işte budur. Bilim adamları, daha güzel bir dünyanın yaratıcısı olmak onuruna, sadece ve sadece gerçeği söyleyerek sahip olacaklardır.

Geçen dört yıl içindeki siyasal olaylara bir bakalım: Bir gecede vuku bulan değişmeler, yıkılmaz sanılan, fakat yıkılan duvarlar, iade edilen adlar ve itibarlar... Bütün bunlar gündelik senaryoları, tarihsel gerçeklermiş gibi kaleme alanların gülünçlüğüne ortaya koymuyor mu?

Sayın Cumhurbaşkanı,

XI. Türk Tarih Kongresi, Zâti Devletlerinizin himayelerinde, Atatürk'ün öngördüğü biçimde, "hâdiseleri hâkikati veçhile" incelemek üzere, bugün çalışmalarına başlıyor. Kurumumuz, değerli desteklerinizden dolayı, Zâti Âlilerine şükranlarını arzeder.

Değerli bilim adamları,

Değerli çalışmalarınız sonucu, tarih alanında bildiklerimizin zenginleşeceğine, tarih araştırmalarına yeni boyutlar geleceğine, doğruya bu yolla biraz daha yaklaşacağımıza, içtenlikle inanıyor, verimli çalışmalarınızın insanlığa hayırlı olmasını dileyerek saygılarımı sunuyorum.

Propriétaire et rédacteur en chef :
 Au nom de la Société d'Histoire Turque
 PROF. DR. YAŞAR YÜCEL

TABLE DES MATIERES

Allocution d'Ouverture de l'XI ^e Assemblée scientifique de la Société Turque d'Histoire (lis 5-9 Septembre 1990)	
Allocution de TURGUT ÖZAL, Président de la République Turque	
Allocution de SUAT İLHAN, Président du Conseil Suprême d'Atatürk pour Culture, Langue et Histoire	
Allocution de YAŞAR YÜCEL, Président de la Société Turque d'Histoire	
Articles Etudes :	Page
KIZILKAYA, YILDIZ : Monnaies d'Alacahöyük (en turc, avec 2 planches)	907
ONAT, PROF. DR. AYŞE : Sur le Commencement des Relations Turkes-tan - Chinoises (en turc)	913
SALMAN, DOÇ. DR. HÜSEYİN : Ligne de Défense de l'Empire Chinois contre les Peuples occidentaux (quatre garnisons) (en turc, avec 1 carte)	921
KOCA, DR. SALİM : Lutte pour le Pouvoir entre le Sultan İzzettin Keykavus I et Melik Alâeddin Keykubad (en turc)	935
DEMİREL, ÖMER : Structure quantitative de la Famille Ankariote entre les Années 1700-1730 (en turc)	945
ÖZTÜRK, YRD. DOÇ. DR. MUSTAFA : Cas de Banditisme au XVIII ^e Siècle à Antakya et dans ses Environs (ee turc, avec 1 carte)	963
ÖZDEMİR, DR. RIFAT : Structure socio - économique de la Famille à Tokat (1771 - 1810) (en turc)	993
PAMUKÇİYAN, KEVORK : Quatre Louanges en vers écrits en Lettres Arméniennes sur le Sultan Mahmut II (en turc)	1053
SHAW, STANFORD J. : Christian Anti Semitism in the Ottoman Empire (en anglais)	1073
KORAY, ENVER : Organisation professionnelle et leur Activité (en turc)	1151
TEVETOĞLU, DR. FETHİ : Ecrits d'Atatürk non Réunis en Recueil (en turc, avec 3 documents)	1167
SONYEL, DR. SALÂHI R. : Enver Pâcha et le Courent de Basmacı (en turc)	1179
ÇAĞATAY, NEŞET : Aperçu général sur l'Histoire de l'Enseignement supérieur Turc (en turc)	1209
Traductions :	
NEPOS, CORNELIUS (traduit par KAYA, MEHMET ALİ) : Hamilcar et Hannibal (en turc)	1221
SAHİLLİOĞLU, PROF. DR. HALİL (traduit par ÖZTÜRK, YRD. DOÇ. DR. MUSTAFA) : Divisions administratives de l'Irak dans la Période Ottomane (en turc)	1233
Bibliographie :	
ÖZKAYA, DOÇ. DR. TÜTEN : Bibliographie concernant le Livre des Voyages d'Evliya Çelebi (en turc)	1259
KÖROĞLU, KEMALETTİN : Paul E. Zimansky : <i>Ecology and Empire : The Structure of the Urartian State</i> (en turc)	1277
KÖPRÜLÜ, DR. ORHAN F. : Daniel Panzac : <i>La Peste dans l'Empire Ottoman, 1700-1850</i> (en turc)	1281
Nécrologie :	
ÇİÇ, MUAZZEZ İLMIYE : Après le Professeur S. N. Kramer (en turc avec 1 illustration, 2 documents)	1283
Livres et Revues reçus à la Bibliothèque de la Société de l'Histoire Turque dans la Seconde Moitié de 1989	1285

BELLETEN

PÉRIODIQUE PARAISSANT TOUS
LES QUATRE MOIS

REVUE PUBLIÉE PAR LA
SOCIÉTÉ TURQUE D'HISTOIRE

Tome : LIV

No. 211

December 1990

ANKARA — IMPRIMERIE DE LA SOCIÉTÉ TURQUE D'HISTOIRE

1 9 9 1